

Toimitustöitä koronan aikaan

Pääkirjoitus

Matti Roitto & Petteri Impola

Kukaan tuskin enää yllättyy, jos sanotaan, että käynnissä oleva koronaviruspandemia, eli COVID-19 tautia aiheuttava uusi koronavirus, on muuttanut maailmaa, jossa elämme. Vaikutusten kokonaisvaltaisempaa arviointia saamme jäädä odottamaan pitkäksikin aikaa. On kuitenkin selvää, että jopa historiallisessa epidemia- ja pandemiakontekstissaan COVID-19-pandemia nousee merkittäväksi. On silti syytä muistaa, että vertailuja, suhteuttamista ja muuta vastaavaa erilaisten historiallisten pandemioiden kanssa, ei kuitenkaan voida tehdä tuosta noin. Se mikä näyttäytyy pinnallisesti yksiselitteiseltä, paljastuu pintaa raaputettaessa paljon monimutkaisemmaksi asiaksi kuin usein odotetaan. [1]

Historiassa on nähty suhteellisesti suurempia tartuntatautien uhrilukuja, ja taudeilla on ollut ennenkin painavia ja erilaisia vaikutuksia ihmisten elämään ja yhteiskuntiin. Silti postmodernina kokemuksena koronavirus on omalla tavallaan uudenlainen, ainakin niille aikalaisille, jotka ovat tuudittautuneet oman terveyden koskemattomuuteen ja luottaneet nykyisten terveystoimijoiden ylivertaisuuteen. Eittämättä lääketiede on kehittynyt hurjin harppauksien etenkin viimeisen reilun sadan vuoden aikana, mutta samaa tahtia maailmasta on tullut globaalimpi tautien liikkeessä yhä helpommin mantereilta toisille. Erityisen poikkeuksellista verrattuna pienempiin epidemioihin on ollut koronapandemian mittakaava ja globaalien vaikutusten nopeus. Harvoin vastaavalla tavalla on voinut päivien tai jopa muutamien tuntien aikaikkunan sisällä kokea stressaavansa samojen käytännön ongelmien, kuten hygieniasta huolehtimisen, kanssa kuin suurvaltojen johtajat uutislähetysissä. Tuskin sorrumme ylitulkintaan, kun alamme hahmotella ”koronakevättä” jonkinlaisen sukupolvikokemuksen viitekehityksessä.

Professori Hannu Salmi kirjoitti vuonna 2017 blogitekstissään sukupolvikokemuksista itsenäisen Suomen historian näkökulmasta: ”Emme useinkaan tule ajatelleeksi, miten demografiset tekijät vaikuttavat kulttuurisesti – miten menneisyyden ihmiset näkivät tulevaisuutensa, miten tänään koemme oman menneisyytemme...” (Salmi 2017).

Vuonna 2007 julkaistussa erityisesti suomalaisiin suuriin ikäluokkiin paneutuvassa väitöskirjassaan *Sukupolvien ongelma - Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-tietoisuudesta ja suurista ikäluokista* Semi Purhonen esittelee myös ilmiötä ja sen tutkimuksellisia taustoja laajemmin. Purhonen nostaa esiin erityisesti diskursiivisen ulottuvuuden, jonka avulla kokemusta sanallistetaan ja toisaalta myös rakennetaan. Median roolia sukupolvikokemuksen rakentamisessa ja rakentumisessa vuorovaikutuksessa yhdessä muiden tekijöiden kanssa ei tule unohtaa. Keskeisen välittömän osallisuuden ohella media voi välittää ja auttaa luomaan sellaista läsnäolon tunnetta, jota vahvan kokemuksen rakentuminen tarvitsee. (Purhonen 2007, 93–99).

Ehkä tämäkin pääkirjoitus on pienenä murusena osa mittavaa korpusta, jota myöhemmin hämmästellään ja analysoidaan koronakevään aikalaishämmätyksenä. Onkin mielenkiintoista pohtia, millaista aineistoa koronasta tulee kertymään eri tieteenalojen tutkijoiden käyttöön. Kertyykö näistä erinäisistä kokemuksista ja kerronnoista, eleyistä hetkistä uutta ”korona-lorea”? Kortensa tulevaisuudessa tehtävän tutkimuksen tueksi voi käydä kantamassa kekoon Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Koronakevät-keruussa. [2]

Akateemisessa työssä, niin tutkimus- kuin opetustehtävissä koronakevät tullee jäämään mieleen vahvasti. Kauan juhlapuheissa elänyt digiloikka materialisoitui ennennäkemättömällä tavalla käytäntöön myös yliopistomaailmassa. Tämänkin osalta vaikutuksia tutkitaan varmasti pitkään, mutta tehtävää on tuskin keneltäkään puuttunut Zoomin, Teamsin ja monien muiden ryhmätyöskentelyohjelmien sekä erilaisten oppimisalustojen puretuessa läpi harmaan omakohtaisen eristysarjen.

Kirjastojen, työtilojen, päiväkotien, koulujen ja korkeakoulujen sulkemiset olivat ymmärrettävästi tarpeellisia toimenpiteitä. Samoin tarpeen olivat jo ilmasto- ja bisnesnäkökulmasta aiemminkin keskustelua herättäneiden tieteellisten konferenssien ja tapahtumien perumiset. Vaikka digiloikasta on jaksettu melskata jo pitkään, vasta nyt on monille konkretisoitunut, kuinka paljolla turhalla kokousmatkustamisella kalenteria on täytetty. Toisaalta näppäriä etäyhteyksiä hyödyntäessä on voinut tehdä havaintoja tulevaisuutta varten sen osalta, että sosiaalisen vuorovaikutuksen takia kaikista tärkeimpiä kokouksia on syytä jatkossakin järjestää kasvotusten. Samalla on teroitunut ajatus siitä, että kansainväliset konferenssit eivät ole vain robottimaista oman esityksen pitämistä ja muiden esitysten kuuntelua, vaan kahvitaukojen ja epävirallisten iltamien spontaaneilla keskusteluilla ja verkostoitumisella on vaikeasti mitattava arvo, niin tieteen kuin oman akateemisen uran edistymisen kannalta.

Vastaavasti lähiopetuksen korvautumista etäteknologiavetoisesti ei voi pitää kestäväenä ratkaisuna ainakaan kaikkeen. Läsnäolo, sanaton kommunikaatio ja ilmapiiri sekä monet muut asiat ovat sellaisia, jotka eivät välttämättä välity kunnolla, ainakaan vielä. Reaktiivisuus ja proaktiivisuus kommunikaatiossa, samoin kuin akateemisesti tärkeä dialogisuus on kärsinyt erilaisista teknisistä haasteista koronakevään opetuksessa. Kevätlukukauden lopulla yleistyivät esimerkiksi ohjeet kuvayhteyksien sulkemisesta, ellei niihin erikseen ollut tarvetta. Tavoite oli kaistan vapauttaminen edes äänikommunikaatiolle, mutta samalla menetettiin välitöntä palautetta ja kohtaamisen tunnetta. Yhteyksien pätkimisestä ei aina tälläkään päästy, vaan paikoitellen esimerkiksi vpn-yhteyksien varassa yliopiston verkon kautta tapahtuva turvallisempi

kommunikointi tai tiettyjen toimintojen, tiedostojen ja ohjelmien toiminta vaativat tietoliikenteen ohjaamista joskus kovin kapeisiin uomiin.

Teknisten seikkojen ollessa kunnossakin, opettaminen etänä ei onnistu vain sormia napsauttamalla, edes perinteisessä luentomoodissa. Laajempi asennoituminen ja pedagoginen ajattelukin on voinut vaatia tarkennuksia tai uudelleenajattelua. Tallenteiden tekemistä eri tavoin, tiedostokokoja, tekstityksiä, vuorovaikutuksen ylläpitämistä, palautteen antamista ja montaa muuta yksityiskohtaa on moni opettaja pohtinut kevään mittaan. Lisäksi teknisen toteutuksen laatiminen, esimerkiksi perustason kurssialustan rakentaminen Moodle-alustalle on vaatinut paljon työtä ja aikaa. Kaikkinsa etäopetus, sen haasteet ja hyödyt, sekä mahdollisesti opiskelijoita eriarvoistavat käytänteet ovat olleet viime vuosina paljon tutkittu aihe, johon tutustuminen nousee nyt arvoonsa. Yhtenä opetuksen digivallankumouksen vääristymänä on ollut se, että aihepiiriä tutkineet ovat itse olleet usein innokkaimpina eturintamassa ottamassa uusia käytänteitä opetusarkeen, kun taas muille digimaaailma on voinut näyttäytyä kaukaisena utopiana. (Collins & Halverson 2010; Lehtinen & Nummenmaa 2012; Powell et al. 2015; Anderson & Rivera-Vargas 2020). Koronakevät ja tuleva lukuvuosi ovatkin otollinen tilaisuus jalkauttaa etäopetuskäytänteitä yhä suuremmille opettaja- ja opiskelijajoukoille.

Samaan aikaan tutkimustyössä aineistojen saatavuus on ollut rajoittunutta, niin tutkimuskirjallisuuden, arkistojen kuin etenkin kenttätöiden ja haastattelututkimusten osalta. Toisaalta koronakevät on osoittanut myös akateemista kollegiaalisuutta, kun kokemuksia etäopetuksesta ja digitaalisesti saatavilla olevista aineistoista on jaettu. Välillä kollegaa on autettu käytännön teknisissä asioissa ja oltu apuna siirtämässä työpisteen tietotekniikka kotitoimistoon – tietysti hygieniasta huolehtien.

Yhtä kaikki, ajankäyttö on mennyt uusiksi. Suurimmalle osalle koronapandemian aiheuttama sääto on ollut ajallisesti pois normaalista työskentelyajasta päivien venyessä pitkiksi. Työergonomiasta, yleisestä jaksamisesta ja hyvinvoinnista, hoito-, perhe- tai muista suhteista on sitten vielä omat maailmansa pohdittavana. Toisaalta kokousten ja tapahtumien peruuntuessa on moni tilanteeseen totuteltuaan löytänyt rauhan ja jopa enemmän aikaa tutkimukselle ja etenkin tieteelliselle kirjoittamiselle.

Monet suuret kansainväliset tiedelehtiin julkaisijat ottivatkin kohtalaisen nopeasti esiin ainakin osittaisen aineistojen vapaan saatavuuden parantamisen. Seurannaisvaikutuksia ylsi ihmistieteisiinkin. Monissa lehdissä toimitukset ja kustantaja ottivat proaktiivisen linjan aikataulumuutoksiin, ja prosessien mahdollisista venymisistä inhimillisistä syistä johtuen kerrottiin heti. Vastaavasti tutkijoille, niin referoina kuin kirjoittajina toimineille kerrottiin lisääjän saamisen mahdollisuuksista. Jonoja, viiveitä, myöhästymisiä ja muita hankaluuksia on kuitenkin vääjäämättä syntynyt. Toimituskuntien viestinnässä niin pahoittelut, yllättävä ”radiohiljaisuus”, force majeure ja tietysti hyvän voinnin, terveyden ja turvallisen elämän toivotuksien litaniat ovat varmasti tulleet monelle tutuiksi. [3]

Näin on myös tämän kevään J@rgonian osalta. Valitettavasti lehden toimitusprosessi venyi lehden ilmestyessä kesäkuun sijaan heinäkuun puolella. Myös alkukevälle suunniteltu lehden suurempi fyysinen toimitus- ja linjakokous Jyväskylässä jouduttiin

perumaan. Hyvin organisoitu ja suunniteltukaan toimitussuunnitelma ei täysin kestänyt kohtaamista koronatodellisuuden kanssa. Varsinaisesti mitään yhtä ja ylitsepääsemätöntä ongelmaa ei ole onneksi ollut, mutta jokaisen osapuolen korona-arjen pienet (aikataulu)haasteet ovat kertaantuneet. Siksi esitämme pahoittelut koko toimituskunnan ja julkaisijan puolesta kaikille tämän kevään numeroon liittyvässä toiminnassa mukana olleille, niin viivytysten kuin ylimääräisen vaivan osalta. Sama koskee myös tulevaa syksyn 2020 numeroa, jonka toimitusprosessin aloittamisessa on jo ollut joitain viiveitä.

Koronasta huolimatta J@rgonian vuoden 2020 ensimmäisen numeron toimitustyö on saatu päätökseen. Osa tähän numeroon tarkoitettuun materiaalista siirtyy erinäisistä ylivoimaisista esteistä johtuen syksymmälle. Silti numeron sisältö on kattava. Numeron kolme syvällistä tutkimusartikkelia ovat eri aihepiireistä, sisältäen analysoitua tietoa ajankohtaisesta digitaalisesta huumorista (Laura Hokkanen), tieteellisten kirjojen välitystoiminnasta sadan vuoden takaa (Sofia Kotilainen) sekä kolmannen valtakunnan ajan sotilaskirjallisuuden näkemyksistä saamelaisista. (Jukka Nyysönen). Lisäksi numero sisältää Anssi Halmesvirran kansainvälisestäkin erittäin kiinnostavan esseen historian filosofiasta, kolligaation käsitteestä sekä W.H. Walshin ajatuksista niihin liittyen. Mukana on myös maaliskuussa koronatilanteen juuri akuutisti pahentuessa väitelleen Anne Häkkisen lectio praecursoria sekä kymmenen eri tieteenaloille ja useisiin teemoihin painottuvaa ajankohtaista kirja-arviota.

Jotta luettavaa riittäisi myös jatkossa muistutamme vielä siitä, että lehden aihepiiriin ja teemoihin sopivia ehdotuksia, etenkin lektioita ja jopa kokonaisia teemanumeroita voi tarjota J@rgoniaan ottamalla vapaasti yhteyttä toimitussihteriin ja päätoimittajaan. Artikkeleiden ja kirja-arvioiden osalta seuraavat varsinaiset kirjoituskutsut julkaistaan syksyllä. Seuraava numero syksyksi 2020 on jo hyvää vauhtia etenemässä ja sisältö kyseiseen numeroon on pääosin valittu, koronastakin riippumatta. Siksikin myös J@rgonian toimitus suosittelee niin lukijoille kuin kirjoittajille, kommentaattoreille ja refereille mahdollisuuksien mukaan lepoa. Syksyllä meitä kaikkia odottavat vuotuisen ajantiedon mukaiset tehtävät jossain muodossa kuitenkin.

J@rgonian toimitus haluaa nyt kesälaitumille siirtyessään kiittää eri kirjoittajia, referoita, yhteistyökumppaneita ja kaikkia lukijoita pitkämielisestä ja ymmärtäväisestä yhteistyöstä. Toimituskunta toivottaa lukijoille turvallista ja mahdollisuuksien mukaan rentouttavaa kesää, sekä tietenkin antoisia lukuhetkiä.

Toimitus kiittää lämpimästi väitöskirjatutkija Henrik Mattjusta (Tampereen yliopisto), joka vuosien tarkkanäköisen ja asiantuntevan työskentelyn jälkeen jättää toimituskunnan siirtyessään uusien haasteiden pariin.

Päätoimittaja, FT, tutkijatohtori Matti Roitto, historian ja etnologian laitos, Jyväskylän yliopisto.

Toimitussihteri ja kirja-arviovastaava, FM, väitöskirjatutkija Petteri Impola, historian ja etnologian laitos, Jyväskylän yliopisto.

Viitteet

[1] Esimerkiksi J.N. Hays:in (2005 & 2009) tärkeät kontribuutiot epidemioiden ja pandemioiden historioihin länsimaissa nostavat erääksi keskeisistä tekijöistä köyhyyden ja/tai eriarvoisuuden merkityksen tartuntasairauksien leviämässä ja vaikutuksissa. Samalla teokset kuitenkin kertovat, kuinka monimuotoisista, ei niinkään yhteismitallisista, ilmiöistä on ollut kyse.

[2] SKS kerää kokemuksia koronaviruksesta 12.3.–16.9.2020 osoitteessa: <https://www.finlit.fi/fi/arkisto/vastaa-keruisiin/koronakevat#.XwblJUFS-UI>. [Haettu 1.7.2020]

[3] Toisaalta yllättäviinkin suorituksiin ajankohtaisseurannassa on ylletty. Esimerkiksi rauhan- ja konfliktin- ja maailmanpolitiikan tutkimukseen keskittyvä *Kosmopolis*-lehti julkaisi akuutisti toimitetun ja laajan Tiedettä koronan aikaan -erikoisnumeron (2/2020) jo juhannukseen mennessä osoitteessa: <https://rauhantutkimus.fi/kosmopolis/uusin-numero/>, [Haettu 3.7.2020]. Kotimainen tiedelehtikenttä on ainakin suurempien toimijoiden osalta näyttäytynyt ulospäin ihailtavan toimintavarmana. Kiitokset siitä kollegoille! Pääosin pro bono, vapaaehtoisesti, omakohtaiset hyötynäkökulmat sivuuttaen tehtävä työ on kuin ihmeen kaupalla saatu monin paikoin hoidettua esimerkillisesti valmiiksi.

Kirjallisuus

Anderson, Terry & Pablo Rivera-Vargas. 2020. A Critical look at Educational Technology from a Distance Education Perspective. *Digital Education Review* 37: 208–229, <https://doi.org/10.1344/der.2020.37.208-229>. [Haettu 1.7.2020]

Collins, A & R. Halverson. 2010. The second educational revolution: rethinking education in the age of technology. *Journal of Computer Assisted Learning* 26, 1, Special Issue: 'CAL'– Past, Present and Beyond: 18–27, <https://doi.org/10.1111/j.1365-2729.2009.00339.x>. [Haettu 1.7.2020]

Hays, J.N. 2005. *Epidemics and Pandemics: Their Impacts on Human History*. Santa Barbara: ABC-Clio Inc.

Hays, J.N. 2009 [1998]. *The Burdens of Disease: Epidemics and Human Response in Western History*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press; REV edition.

Lehtinen, Erno & Minna Nummenmaa. 2012. *Etäopetuksen lumo: kansainvälinen kirjallisuuskatsaus*. Turun yliopisto, Oppimistutkimuksen keskus, https://blog.edu.turku.fi/etaopetusfi/files/2017/01/etaopetuksen_lumo.pdf. [Haettu 1.7.2020]

Powell, Allison, John Watson, Patrick Staley, Susan Patrick, Michael Horn, Leslie Fetzer, Laura Hibbard, Jonathan Oglesby & Sue Verma. 2015. Blending Learning: The Evolution of Online and Face-to-Face Education from 2008-2015. Promising Practices in Blended and Online Learning Series. *International Association for K-12 Online Learning*, <https://eric.ed.gov/?id=ED560788>. [Haettu 1.7.2020]

Purhonen, Semi. 2007. *Sukupolvien ongelma Tutkielmia sukupolven käsitteestä, sukupolvi-tietoisuudesta ja suurista ikäluokista*. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 251. Helsinki: Helsingin yliopisto, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-3833-4>. [Haettu 1.7.2020]

Salmi, Hannu. 2017. Sukupolvien Suomi. *Turun yliopiston blogi*, <https://blogit.utu.fi/utu/2017/01/17/sukupolvien-suomi/>. [Haettu 29.6.2020]